

**ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ
“ЕЛИСАВЕТА БАГРЯНА” – СЛИВЕН**

град Сливен, кв. “Сини камъни”, тел., факс: /044/ 66 74 49; тел.: 66 74 28; e-mail: info-2000116@edu.mon.bg

УТВЪРЖДАВАМ:

Величка Христова

Директор на ОУ „Е. Багряна”

**ПРОГРАМА ЗА ПРЕВЕНЦИЯ
НА РАННОТО НАПУСКАНЕ НА
УЧИЛИЩЕ
за учебната 2023-2024 година**

Програмата е създадена на основание чл. 263, ал. 1, т. 8
от Закона за предучилищното и училищното образование,
приета от Педагогическия съвет с Протокол № 9 / 14.09.2023 г.

I. ВЪВЕДЕНИЕ

Настоящата програма е в съответствие с целите, залегнали в националните политики по превенция на ранното напускане на образователната система и комплекса от мерки на правителството в областта на образованието и социално-икономическото развитие. Програмата конкретизира ключовите мерки в политиките за превенция, интервенция и компенсирание на отпадането и преждевременното напускане на училище и се базира на следните документи:

1. Конституция на Република България
2. Закон за предучилищното и училищното образование (Обн. ДВ. бр.79 от 13 октомври 2015 г., изм. и доп. ДВ. бр.98 от 9 декември 2016 г., изм. ДВ. бр.105 от 30 декември 2016 г., изм. ДВ. бр.58 от 18 юли 2017 г., изм. и доп. ДВ. бр.99 от 12 декември 2017 г., изм. ДВ. бр.24 от 16 март 2018 г., изм. и доп. ДВ. бр.92 от 6 ноември 2018 г., изм. ДВ. бр.108 от 29 декември 2018 г., изм. ДВ. бр.24 от 22 март 2019 г., доп. ДВ. бр.42 от 28 май 2019 г., изм. ДВ. бр.100 от 20 декември 2019 г., изм. ДВ. бр.101 от 27 декември 2019 г., изм. и доп. ДВ. бр.17 от 25 февруари 2020 г., изм. и доп. ДВ. бр.82 от 18 септември 2020 г., Обн. ДВ. бр.11 от 2 февруари 2023 г.) и Държавните образователни стандарти към него
3. Конвенцията на ООН за правата на детето
4. Закона за закрила на детето (Обн. ДВ. бр.48 от 13 Юни 2000г., доп. ДВ. бр.66 от 1 Август 2023г.)
5. Наредба № 9 (Обн. ДВ. бр.30 от 28 Март 2001г., изм. ДВ. бр.87 от 30 Октомври 2007г., изм. ДВ. бр.1 от 4 Януари 2011г., изм. ДВ. бр.15 от 21 Февруари 2012г., изм. и доп. ДВ. бр.102 от 12 Декември 2014г., изм. и доп. ДВ. бр.6 от 16 Януари 2018г., изм. и доп. ДВ. бр.43 от 16 Май 2023г.) за институциите в системата на предучилищното и училищното образование
6. Наредба № 8 (Обн. ДВ. бр.66 от 23 Август 2016г., изм. и доп. ДВ. бр.75 от 15 Септември 2017г., изм. и доп. ДВ. бр.50 от 15 Юни 2018г., изм. и доп. ДВ. бр.42 от 28 Май 2019г., изм. и доп. ДВ. бр.74 от 20 Септември 2019г., изм. и доп. ДВ. бр.26 от 22 Март 2020г., изм. и доп. ДВ. бр.77 от 1 Септември 2020г., изм. и доп. ДВ. бр.75 от 10 Септември 2021г., доп. ДВ. бр.101 от 3 Декември 2021г., изм. и доп. ДВ. бр.65 от 12 Август 2022г., изм. и доп. ДВ. бр.51 от 13 Юни 2023г.) за информацията и документите за системата за предучилищното и училищното образование)
7. Наредба № 10 (в сила от 01.09.2016 г.издадена от министъра на образованието и науката Обн. ДВ. бр.73 от 16 Септември 2016г., изм. и доп. ДВ. бр.12 от 3 Февруари 2017г., изм. и доп. ДВ. бр.46 от 9 Юни 2017г., изм. и доп. ДВ. бр.77 от 26 Септември 2017г., изм. и доп. ДВ. бр.48 от 8 Юни 2018г., изм. и доп. ДВ. бр.82 от 5 Октомври 2018г., изм. и доп. ДВ. бр.32 от 16 Април 2019г., доп. ДВ. бр.72 от 13 Септември 2019г., изм. и доп. ДВ. бр.43 от 13 Май 2020г., изм. и доп. ДВ. бр.78 от 4 Септември 2020г., изм. и доп. ДВ. бр.85 от 2 Октомври 2020г., изм. ДВ. бр.92 от 27 Октомври 2020г, изм. и доп. ДВ. бр.75 от 1 Септември 2023г.)
8. Наредба № 5 (В сила от 01.09.2023 г.Издадена от министъра на образованието и науката Обн. ДВ. бр.75 от 1 септември 2023 г)
9. Наредба № 11 (Обн. - ДВ, бр. 74 от 20.09.2016 г., в сила от 20.09.2016 г.; изм. и доп., бр. 78 от 29.09.2017 г., в сила от 29.09.2017 г. Издадена от министъра на образованието и науката изм. и доп. ДВ. бр.75 от 1 Септември 2023г.,)
10. Наредба № 12 (Издадена от министъра на здравеопазването, Обн. ДВ. бр.98 от 27 Ноември 2018г., доп. ДВ. бр.97 от 10 Декември 2019г.)
11. Наредба № 15 от 22 юли 2019 г. за статута и професионалното развитие на учителите, директорите и другите педагогически специалисти(В сила от 02.08.2019 г.Издадена от министъра на образованието и науката (Обн. ДВ. бр.61 от 2 Август 2019г., изм. и доп. ДВ. бр.101 от 27 Ноември 2020г., изм. и доп. ДВ. бр.80 от 24 Септември 2021г., изм. и доп. ДВ. бр.52 от 5 Юли 2022г.)
12. Наредба № 6 (В сила от 04.04.2014 г. Издадена от Държавната комисия за енергийно и водно регулиране Обн. ДВ. бр.31 от 4 Април 2014г., изм. и доп. ДВ. бр.36 от 13 Май 2016г., изм. и доп. ДВ. бр.77 от 4 Октомври 2016г., изм. и доп. ДВ. бр.76 от 27 Септември 2019г., изм. и доп. ДВ. бр.18 от 24 Февруари 2023г., изм. и доп. ДВ. бр.55 от 27 Юни 2023г.)

13. Наредба № 4 от 30 ноември 2015 г. за учебния план (в сила от 04.12.2015 г. Издадена от министъра на образованието и науката Обн. ДВ. бр.94 от 4.12.2015 г., изм. и доп. ДВ. бр.76 от 28.08.2020 г., изм. и доп. ДВ. бр.75 от 1 Септември 2023г.,)
14. Европейската квалификационна рамка за учене през целия живот
15. Национална стратегическа референтна рамка
16. Наредба за приобщаващо образование (Приета с ПМС № 232 от 20.10.2017 г., обн., ДВ, бр. 86 от 27.10.2017 г., в сила от 27.10.2017 г, изм. ДВ. бр.91 от 2 ноември 2021 г.)
17. Закон за защита от дискриминация (Обн. ДВ. бр.86 от 30 Септември 2003г., изм. ДВ. бр.70 от 10 Август 2004г., изм. ДВ. бр.105 от 29 Декември 2005г., изм. ДВ. бр.30 от 11 Април 2006г., изм. ДВ. бр.68 от 22 Август 2006г., изм. ДВ. бр.59 от 20 Юли 2007г., изм. ДВ. бр.100 от 30 Ноември 2007г., изм. ДВ. бр.69 от 5 Август 2008г., изм. ДВ. бр.108 от 19 Декември 2008г., изм. ДВ. бр.42 от 5 Юни 2009г., изм. ДВ. бр.74 от 15 Септември 2009г., изм. ДВ. бр.103 от 29 Декември 2009г., изм. ДВ. бр.97 от 10 Декември 2010г., изм. ДВ. бр.23 от 22 Март 2011г., изм. ДВ. бр.39 от 20 Май 2011г., изм. ДВ. бр.38 от 18 Май 2012г., изм. и доп. ДВ. бр.58 от 31 Юли 2012г., изм. ДВ. бр.15 от 15 Февруари 2013г., изм. ДВ. бр.68 от 2 Август 2013г., изм. и доп. ДВ. бр.26 от 7 Април 2015г., доп. ДВ. бр.33 от 26 Април 2016г., изм. и доп. ДВ. бр.105 от 30 Декември 2016г., изм. ДВ. бр.7 от 19 Януари 2018г.)
18. Национален план за изпълнение на дейностите по национална стратегия за развитие на педагогическите кадри (2014-2020)
19. Национална стратегия на Република България за равенство, приобщаване и участие на ромите (2021 - 2030) (публ. 11.11.2022 г.)
20. Национален план за действие за периода 2022-2023 г. за изпълнение на Националната стратегия на Република България за равенство, приобщаване и участие на ромите 2021-2030 г. (публ. 11.11.2022 г.)
21. Стратегическа рамка за развитие на образованието, обучението и ученето в Република България (2021 - 2030)
22. Стратегия на европейският съюз за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж „Европа 2020“
23. Стратегия за намаляване на преждевременно напусналите образователната система (2013-2020)
24. Стратегия за ефективно прилагане на информационните и комуникационните технологии в образованието и науката на Република България (2014-2020)
25. Национална стратегия за насърчаване и повишаване на грамотността (2014-2020)
26. Национална стратегия за учене през целия живот (2014-2020)
27. Национална стратегия за развитие на педагогическите кадри (2014-2020)
28. Национална програма за развитие на физическото възпитание и спорта.
29. Регионални приоритети на средното образование
30. Общински политики в средното образование.
31. Други нормативни документи, национални и международни, засягащи развитието на образованието.

Преждевременното напускане на училище е дефинирано като сложно явление, което оказва сериозно влияние върху индивидуалните съдби на пряко засегнатите и благосъстоянието на техните семейства, върху възможностите за развитие на техните общности и върху цялостното социално-икономическо развитие на една страна в средносрочен и дългосрочен план.

Превенцията и преодоляването на проблема изисква интегрирана политика и ангажираност на всички сектори и институции, свързани с образованието и с личностното и професионалното развитие на децата и младите хора в България. Необходими са широкообхватни мерки, насочени към осигуряване на: успешен преход

между различните степени на образование, гъвкави и успешни възможности за преждевременно напусналите да продължат обучението си в системата на училищното образование с цел придобиване на ключови компетентности, разнообразни форми на обучение, признаване и валидиране на резултати от неформално обучение и информално учене, добра координация между институциите от няколко различни сектора на всяко ниво на управление – национално, регионално, местно и училищно. Един от факторите за преждевременно напускане на образователната система наложи въвеждането на единен Механизъм за противодействие на училищния тормоз, който има за цел да подпомогне училищата в усилия им за справяне с това явление. Преждевременното напускане на училище води още до нарастване на рисковете от социално изключване, застрашава сигурността и стабилността на обществото и е предпоставка за влошаване на качеството на живот на сегашното и на следващите поколения. Здравният статус и достъпът до ресурси и услуги, които могат да осигурят по-добър стандарт и продължителност на живота в добро здраве и благосъстояние, са в пряка зависимост от получената по-висока степен на образование. Посочените последствия са показателни за мащаба и степента на негативното влияние на преждевременното напускане на училище върху индивидуалните съдби на пряко засегнатите и благосъстоянието на техните семейства, върху възможностите за развитие на техните общности и върху цялостното социално-икономическо развитие на

страната в средносрочен и дългосрочен план, поради което данните за дела на преждевременно напусналите образователната система в България не трябва да успокояват, а да насърчават изпълнението на всеобхватна и интегрирана политика за превенция на явлението, както и за неговото преодоляване там, където съществува.

При изготвянето на програмата се отчитат:

1. Ролята на цялата система от участници и взаимоотношенията помежду им, като се признава ролята на всяка от заинтересованите страни;
2. Сътрудничество в образователните институции за насърчаване на позитивната училищна култура, работата в екип в рамките на училищната общност;
3. Координираните мерки на всички нива;
4. Проследяване на напредъка на ниво училище.

II. ЦЕЛИ НА ПРОГРАМАТА

1. Разработване и изпълнение на комплекс от ефективни мерки и дейности за превенция и намаляване на риска от преждевременно напускане на деца и ученици от идентифицираните рискови групи в училище.

2. Подобрени резултати от обучението, измерими от Националното външно оценяване и осигурена подходяща образователна подкрепа за развитие на всяко дете и ученик.

III. НАПРАВЛЕНИЯ

Настоящата Програма е насочена в три основни направления:

1. Превенция на преждевременното напускане на училище в ОУ „Елисавета Багряна” чрез:

- анализ на причините, водещи до отпадане от училище и напускане на образователната система,
- идентифициране на рисковите фактори за преждевременното напускане на училище с оглед ограничаване на последиците от тях
- планиране на политики и мерки за преодоляване на рисковите фактори от отпадане;

2. **Интервенция** срещу преждевременното напускане на училище чрез:

2.1. Повишаване участието и ангажираността на родителите в живота на училището.

2.2. Утвърждаване на индивидуалното и групово наставничество

2.3. Кариерно ориентиране и консултиране.

3. Политики за **компенсиране** на ефекта от преждевременното напускане на училище

- Създаване на подходящи условия за реинтегриране в образователната система на преждеременно напусналите

- завръщане на преждеременно напусналите училище към формалната система на образование и обучение чрез използването на различни форми на обучение: дистанционна, вечерна, задочна, кореспондентска;

- популяризиране на възможностите за учене в клубове, библиотеки, читалища, младежки информационно-консултантски центрове, регионални и местни центрове;

- създаване на възможности за самостоятелно учене с цел признаване на резултати;

- кариерното ориентиране и консултиране съдействат за информиран избор на образователен и професионален път от семейството и детето, засилват мотивацията за оставане в училище и придобиване на образователна степен.

IV. ПРИЧИНИ ЗА ОТПАДАНЕ ОТ УЧИЛИЩЕ:

Причините за преждевременното напускане на училище могат да бъдат класифицирани в няколко основни категории.

1. Социално- икономически причини;

2. Образователни причини;

3. Етнокултурни причини;

4. Институционални причини;

5. Причини, свързани със здравния статус;

➤ Социално-икономически причини:

- затрудненията при усвояване на учебния материал;
- слаб интерес към учебния процес и произтичащото от него
- желание/нежелание да се посещава училище;
- ниските доходи – невъзможност за покриване на разходите;
- поради задължение да гледа по-малкия си брат/сестра;
- използване на детето, не посещаващо училище като
- трудов ресурс (подпомага формирането на семейния бюджет или участие в домакинската работа.);

➤ Образователните причини:

- наличие на конфликтни отношения със съученици и/или
- учители и др.;
- възможност за обучение в професионална паралелка;

➤ Етнокултурни причини:

- по-ранното стъпване в брак;
- по-ниска ценност на образованието

➤ Психологически причини:

- Чувство за неуспех;
- Отчуждение от натрупания училищен опит, неувереност в себе си;

➤ Институционални причини:

Като такива могат да се квалифицират недостатъчно координираният подход между различните служби и специалисти на национално, регионално, местно и училищно ниво

за справяне с преждевременното напускане на училище; недостатъчно ефективният контрол върху управлението и функционирането на политиките за обхващане, задържане и реинтегриране на децата и учениците в образователната система. Положителната промяна на състоянието изисква прилагането на комплексни мерки и добра координация между институциите от няколко различни сектора на всяко ниво на управление - национално, регионално, местно и училищно. Основната част от отговорностите за прилагането на националната политика по отношение на задължителното образование е съсредоточена в Министерството на образованието и науката, което е естествен координационен център на междусекторните действия за намаляване на преждевременното напускане на училище.

➤ Причини, свързани със здравния статус:

В контекста на политиките за развитие на приобщаващото образование продължава тенденцията за интегриране на децата със специални образователни потребности в общообразователните училища. За опазване живота и здравето на учениците е необходимо

а) да бъде подоброено качеството по здравно образование в училище и да се спазват правила за работа в условията на COVID-19.

б) да се извършва своевременно превенция на зависимостите (наркомани, алкохол, тютюнопушене и др.);

в) да се повиши информираността относно сексуалното образование на подрастващите и превенция на СПИН;

г) да се формира здравословен начин на живот на учениците - чрез организиране на училище сред природата, ученически лагери, екскурзии, походи, състезания, спортни мероприятия;

Ежегодният задълбочен анализ на превантивните дейности показва, че това се дължи най-вече на последователната политика на образователната институция в посока реализиране на дейности, залегнали в Стратегията ѝ за развитие, подчинени на принципите за:

- всеобхватност на дейностите – осъществяване на дейности по превенция на тормоза и насилието, както и дейности за мотивация и преодоляване на проблемното поведение, които са израз на общата воля и на координираните усилия на всички участници в образователния процес

- публичност и прозрачност на цялостната политика - чрез интернет страницата на училището и партньорството с медиите, документиране на проблемните и рискови ситуации и добрите практики,

- обратна връзка с институции, родители, педагогически съветник, класни ръководители, ученици и учители,

- приемственост – чрез съхраняване на традициите и недопускане да се забрави доброто старо, равнопоставеност на всички приоритети в развитието на образователната институция.

- идентифициране на рисковите фактори – доклад анализи на педагогическия съветник и класни ръководители.

V. Политики и мерки, които се предприемат в ОУ „Елисавета Багряна” за преодоляване на причините за ранното напускане и/ или отпадане на децата и учениците от училище

1. Картотекиране на деца, допускащи голям брой неизвинени отсъствия и набелязване на конкретни мерки за всяко дете.

2. Изясняване на причините довели до голям брой неизвинени отсъствия / липса на мотивация за учене, неподходяща приятелска среда, слаб родителски контрол, социална занемареност/ чрез провеждане на индивидуални разговори, проучване на социални контакти.

3. Организиране на превантивна работа с ученици и родителите.

4. Класните ръководители да поддържат връзка с родителите /настойниците/ на учениците и своевременно да ги уведомяват за допуснати неизвинени отсъствия.
5. Класните ръководители да контролират редовното посещение на учениците на учебните занятия и при допускане на 5 неизвинени отсъствия да уведомяват писмено родителите /настойниците/.
6. Налагат се наказания според Правилника за дейността на училището и по ЗПУО на учениците допуснали отсъствия без уважителна причина.
7. Завишен контрол от страна на училищното ръководство за реалното отразяване на отсъствията на учениците. Ежемесечна проверка на училищната документация, свързана с извиняването на отсъствията на учениците.
8. Изпращане на уведомителни писма до дирекция „Социално подпомагане” за учениците, допуснали повече от 5 неизвинени отсъствия за месец.
9. Периодични срещи на деца и родители с класните ръководители.
10. Определяне на награден фонд за стимулиране на ученици без отсъствия и паралелки с най-малък брой отсъствия за срок/ година.
11. Провеждане на анкети сред учениците за изясняване на причините, относно отсъствията и предложения от тяхна страна за разрешаване на проблема.
12. Утвърждаване ролята на ученическия съвет и ученическите активи по класове.
13. Изготвяне на периодичен анализ за отсъствията на учениците и набелязване на ефективни мерки за намаляване на техния брой.
14. Насочване на учениците, допускащи голям брой неизвинени отсъствия към атрактивна извънкласна и извънучилищна дейност, която да осигури обучение и развитие на специфични интереси и потребности в областта на изкуствата, науката, техниката и спорта.
15. Включване на ученици, допускащи голям брой неизвинени отсъствия, и техните родители в подготовката и провеждането на училищни мероприятия.
16. Да се търсят допълнителни възможности и ресурси от други институции, които работят по проблема за отсъствието от училище.